

Moldova pe scena internațională: promovarea intereselor naționale de securitate

*Sanda SANDU,
Expertă în domeniul securității și politici de
bună guvernare*

MATERIALUL ESTE ELABORAT ÎN CONTEXTEL PROIECTULUI „CAMPANIA DE INFORMARE PRIVIND OBIECTIVELE POLITICILOR DE SECURITATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA” IMPLEMENTAT DE PLATFORMA PENTRU INIȚIATIVE DE SECURITATE ȘI APĂRARE (PISA) ȘI SUSTINUT DE CENTRUL DE LA GENEVA PENTRU GUVERNAREA SECTORULUI DE SECURITATE (DCAF), ÎN CADRUL PROIECTULUI „CONSOLIDAREA GUVERNĂRII SECTORULUI DE SECURITATE ÎN MOLDOVA”, FINANȚAT DE SUECIA.

Poziția strategică a Republicii Moldova este influențată semnificativ de dinamica de securitate regională și de vecinătatea de Ucraina. Pe măsură ce Uniunea Europeană și NATO continuă să sublinieze importanța Mării Negre în asigurarea stabilității și securității internaționale, contribuția Republicii Moldova devine din ce în ce mai vitală.

De la obținerea independenței în 1991, Republica Moldova a fost marcată de un parcurs fluctuant în politica externă între Est și Vest, oscilând între aspirațiile europene și influența rusă. În ciuda dimensiunii și resurselor sale limitate, țara și-a manifestat dorința de a se integra în Uniunea Europeană, iar în decembrie 2023, liderii UE au decis să deschidă negocierile de aderare. Asumarea acestui angajament reflectă conștientizarea necesității de a sprijini securitatea națională și stabilitatea în fața presiunilor externe și a provocărilor interne.

Rolul Republicii Moldova în securitatea regională nu poate fi subestimat. În pofida vulnerabilităților geopolitice, în special proximitatea față de războiul din Ucraina, conflictul înghețat din regiunea Transnistria și multiplele amenințări cu care se confruntă, Moldova a demonstrat angajamentul de a contribui la stabilitatea regională. Prin inițiative care au drept scop consolidarea democrației, combaterea corupției și asigurarea unui mediu stabil și sigur, Moldova susține indirect obiectivele ample de securitate și prosperitate în regiunea Europei de Est și regiunea Mării Negre. Prin diversificarea surselor de energie, prin creșterea investițiilor în sectorul de apărare, intensificarea relațiilor cu partenerii și creșterea capacităților de comunicare strategică, Republica Moldova își consolidează sistemul său de securitate națională, apărare și își fortifică reziliența națională [1].

Analiza situației de securitate

În 2022, Republica Moldova a trecut prin cele mai mari provocări la adresa securității naționale, determinate de destabilizarea sistemului de securitate regională și mondială. Odată cu declanșarea războiului din Ucraina s-au intensificat amenințările hibride care au alimentat o serie de crize de ordin social, umanitar, economic, energetic

[1] From Synergy to Strategy in the Black Sea Region. Assessing Opportunities and Challenges WPno. 51, European Institute of Romania, 2024, http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/2024/04/WP51_BLACKSEA_FINAL_Clean.pdf

și de securitate care au avut un impact negativ asupra cetățenilor.

Pentru a face față acestor provocări și pentru a-și asigura stabilitatea și securitatea, Republica Moldova a pus accent pe consolidare afacerilor externe, a căutat sprijin și parteneriate de încredere. Necesitatea și importanța asistenței externe și a parteneriatelor în gestionarea sectorului de securitate și apărare în Republica Moldova nu pot fi subestimate, deoarece acestea joacă un rol crucial în dezvoltarea și consolidarea capacităților sale de securitate, apărare și în promovarea valorilor democratice. Asistența externă este primordială pentru instituțiile guvernamentale, reieșind din insuficiența de resurse alocate din bugetul de stat pentru îmbunătățirea și consolidarea capacităților, dotarea și îmbunătățirea infrastructurii.

Interese naționale

Asigurarea intereselor naționale vitale ale Republicii Moldova este miza centrală a Strategiei securității naționale. Aceste interese constau în asigurarea și în apărarea independenței, a suveranității, a integrității teritoriale, a frontierelor inalienabile ale statului, a siguranței cetățenilor, în respectarea și în protejarea drepturilor și a libertăților omului, în consolidarea democrației [2].

Conform Strategiei securității naționale [3], Obiectivele naționale sunt următoarele:

Obiective naționale

- apărarea independenței, suveranității, unității și a integrității teritoriale a țării;
- protejarea democrației constituționale;
- garantarea drepturilor fundamentale ale omului, siguranța cetățenilor și a proprietății lor;
- dezvoltarea socio-economică a țării;
- menținerea păcii;
- combaterea corupției;
- aderarea la UE;
- reintegrarea pașnică a regiunii transnistrene;
- contribuția la restabilirea păcii și a stabilității în bazinul Mării Negre;
- protejarea mediului ambiant.

[2] Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul a Republicii Moldova în contextul evoluțiilor geopolitice regionale evoluțiilor geopolitice regionale. https://icjp.asm.md/sites/default/files/publicatii/securitatea_nationala_a_rm_vitali_e_varzari.pdf

[3] HOTĂRÂRE Nr. HP391/2023 din 15.12.2023, privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova

Depunerea cererii Moldovei de aderare la Uniunea Europeană în 2022 [4] poate fi considerată o mișcare strategică care are drept scop de a obține un sprijin mai mare și garanții de securitate din partea Occidentului, în contextul instabilității crescute din regiune, în special după invazia Rusiei în Ucraina. Deciziile strategice ale Moldovei reflectă o combinație dintre căutarea garanțiilor de securitate, beneficiile economice și alinierea politicii externe la standardele europene. Aceste acțiuni sunt încadrate într-un context mai larg al puterii sale limitate într-o regiune dominată de state mult mai mari, ilustrând interacțiunea complexă în relațiile internaționale.

Apropierea de Uniunea Europeană s-a intensificat odată cu crearea Parteneriatului Estic și semnarea Acordului de Asociere, Republica Moldova acum fiind un stat care va începe în scurt timp negocierile de aderare la Uniunea Europeană. În calitate de membră cu drepturi depline a Organizației Națiunilor Unite și Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), de asemenea, prin intermediul Parteneriatului cu NATO, Republica Moldova își promovează interesele sale naționale prin canale diplomatice și drept internațional, pledând pentru integritatea sa teritorială și suveranitate.

Moldova și-a promovat interesele naționale prin adaptarea unor strategii de politică externă și de securitate, orientate spre consolidarea stabilității regionale și integrarea în structurile euro-atlantice. Vă prezentăm o serie de exemple cum Moldova își promovează interesele naționale prin acțiuni concrete:

Politică externă

- Unul dintre pilonii centrali ai politicii externe a Republicii Moldova este **aderarea la Uniunea Europeană**. Această strategie nu doar că vizează beneficii economice prin accesul la piața unică europeană, dar și garantarea suportului politic și de securitate din partea UE. Semnarea Acordului de Asociere cu UE în 2014, reprezintă un pas major în acest proces, facilitând reformele instituționale și democratice necesare pentru aderare. Republica Moldova a depus o cerere de aderare la UE în martie 2022 și i s-a acordat statutul de țară candidată în iunie 2022. În decembrie

[4] Republica Moldova.
<https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/enlargement/moldova/>

2023, liderii UE au decis să deschidă negocierile de aderare.

- **Participarea în Parteneriatul Estic.** Aceasta inițiativă a UE își propune să aprofundeze relațiile între UE și țările sale partenere est-europene. Participarea Moldovei la Parteneriatul Estic îi permite să se angajeze în dialoguri politice de nivel înalt și să acceseze fonduri pentru proiecte de dezvoltare și reformă, promovând astfel interesele naționale într-un cadru de cooperare regională.
- **Inițiativa celor 3 mări.** Implicarea Republicii Moldova ca partener în Inițiativa celor Trei Mări (3SI) este deosebit de relevantă datorită potențialului său de a contribui la securitatea energetică, îmbunătățirea infrastructurii, gestionarea crizei alimentare și implementarea diverselor proiecte de digitalizare în regiune. În prezent, unul dintre obiectivele principale este asigurarea securității în Europa, care a fost marcată de atacul Rusiei asupra Ucrainei, prin urmare, unul dintre obiectivele Inițiativei Trei Mări este consolidarea parteneriatului cu Ucraina și de a oferi sprijin pentru reconstrucția acesteia. Războiul purtat de Rusia în Ucraina va avea consecințe economice de lungă durată, negative și grave, deci Inițiativa ar trebui să pună în aplicare măsuri precum: sprijinirea dezvoltării energiei regenerabile, asigurând deschiderea piețelor pentru investiții în infrastructură și transport durabil. Este necesară promovarea cooperării dintre sectorul public și privat pentru dezvoltarea proiectelor și asigurarea independenței energetice a Inițiativei alături de Ucraina, Republica Moldova și Georgia [5].

Securitate

- **Parteneriatul cu NATO.** Republica Moldova este un stat neutru, dar acest statut nu împiedică colaborarea cu NATO, care are loc prin intermediul Parteneriatului pentru Pace, un program care sprijină țările în dezvoltarea capacităților lor de apărare. Prin intermediul acestui parteneriat, Moldova participă la exerciții militare comune, obține asistență tehnică și sprijin pentru modernizarea apărării naționale [6]. Cooperarea principală a NATO cu Moldova se concentrează pe susținerea eforturilor țării de a reforma și moderniza structurile și instituțiile sale de apărare și securitate. Moldova își aduce propria contribuție în cadrul forțelor de menținere a păcii condusă de NATO în Kosovo.

[5] [Anticipating the 2023 Three Seas Initiative Bucharest Summit. Advancing the common agenda.](https://www.consilium.europa.eu/media/146472/publication/?lang=en)
<http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/2023/04/WP-46-Anticipating-the-2023-3SI-Bucharest-Summit.pdf>

[6] [Relations with the Republic of Moldova.](https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49727.htm)
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49727.htm

NATO oferă suport pentru reformarea și modernizarea apărării Moldovei prin Procesul de Planificare și Revizuire a Parteneriatului pentru Pace (PARP) și, începând din 2015, asistență în cadrul Inițiativei de Construire a Capacității de Apărare și Securitate (DCBI).

- **Misiuni internaționale de pace.** Moldova a contribuit la misiuni internaționale de menținere a păcii, demonstrând angajamentul său față de stabilitatea și securitatea internațională. Participarea la aceste misiuni nu numai că îmbunătățește profilul internațional al Moldovei, dar ajută și la formarea și experiența forțelor sale armate.

Exemple practice

- Moldova a participat la **operațiuni de menținere a păcii** sub egida ONU, inclusiv în Kosovo, Liban, Sudanul de Sud, consolidându-și astfel angajamentul față de principiile păcii și securității internaționale. Participarea militarilor moldoveni în misiunile de pacificare reprezintă o dovadă a aspirațiilor statului de a promova ideile păcii, stabilității și securității atât în interiorul țării, cât și peste hotarele ei, devenind astfel un stat care contribuie la fortificarea păcii [7].

Republica Moldova a contribuit activ la misiunile internaționale sub egida OSCE în Republica Cecenă (1998-2000), Kosovo (1998-1999), Macedonia (2001-2002), Georgia (2000-2005), Tadjikistan (2014-2016) și Ucraina (2014-2022); sub egida NATO în cadrul forțelor multinaționale din Irak (2003-2008), în Bosnia și Herțegovina (2002-2004) și Kosovo (2014-prezent); în misiunile ONU în Coasta de Fildeș (2003-2017), Liberia (2004-2016), Sudan (2005-2011), Sudanul de Sud (2011-prezent), Georgia (2007-2009), Republica Central Africană (2012-prezent) și Liban (2022- prezent), precum și Departamentul ONU pentru operațiuni de menținere a păcii (DPKO) din New York, SUA (2012-prezent).

- **Parteneriatul pentru Pace cu NATO** a permis Moldovei să participe la programe de formare și exerciții militare, îmbunătățind interoperabilitatea și capabilitățile de apărare ale țării.

Prin aceste strategii, Moldova își promovează interesele naționale, își fortifică securitatea internă și regională și își consolidează relațiile externe. Aceste eforturi plasează țara pe un traseu de creștere și stabilitate într-un context regional și internațional complex.

Parteneriate și asistența externă

Securitatea Republicii Moldova este o preocupare majoră, dat fiind contextul geopolitic delicat în

care se află.

Prin urmare, cooperarea cu parteneri internaționali, inclusiv UE, NATO, OSCE și actori bilaterali precum SUA, România, Marea Britanie este vitală pentru a consolida securitatea și a răspunde eficient provocărilor actuale. Această cooperare implică o serie de mecanisme și instrumente, de la dialog politic și cooperare practică până la implementarea de proiecte concrete și schimbul de expertiză. Este important ca Moldova să continue să colaboreze strâns cu partenerii săi internaționali pentru a-și întări capacitatea de a gestiona provocările de securitate și a contribui la stabilitatea regională și globală.

De asemenea, parteneriatele cu organizații internaționale, cum ar fi NATO și UE, aduc avantaje semnificative pentru Republica Moldova. Aceste organizații oferă sprijin în dezvoltarea securității și în promovarea reformelor în sectorul securității și apărării. Aderarea la programe de parteneriat, cum ar fi Parteneriatul pentru Pace al NATO, a contribuit la îmbunătățirea interoperabilității forțelor armate moldovenești și la consolidarea standardelor internaționale în sectorul de securitate și apărare [8].

În acest context, Moldova a căutat să diversifice și să consolideze relațiile sale internaționale, participând activ în dialoguri și programe cu NATO, Uniunea Europeană și alte organizații internaționale. Aceste eforturi sunt vitale pentru a contracara influența rusă și pentru a promova o agendă de securitate care să protejeze interesele naționale ale Moldovei pe termen lung.

Uniunea Europeană va continua să furnizeze Republicii Moldova tot sprijinul relevant pentru a face față provocărilor cu care se confruntă ca urmare a agresiunii Rusiei împotriva Ucrainei, precum și pentru consolidarea rezilienței, securității și stabilității în contextul activităților de destabilizare desfășurate de Rusia. Consiliul European salută angajamentele bilaterale ale unor state membre în sprijinul misiunii de parteneriat a Uniunii Europene (EUPM) în Republica Moldova în vederea consolidării rezilienței sectorului de securitate [9].

Totuși, eficacitatea acestor strategii este adesea limitată de resursele interne disponibile și de coeziunea politică. Moldova se confruntă cu o luptă internă pentru putere, care, împreună cu corupția endemică, subminează inițiativele de a construi o strategie de securitate națională cuprinzătoare și durabilă. Această situație necesită

[8] Elena Mârzac, Rodica Panța, Sanda Sandu. Cartografierea asistenței externe în sectorul de securitate și apărare al Republicii Moldova. – Chișinău: BonsOffices, 2024.

[9] Reuniunea Consiliului European (21 și 22 martie 2024). <https://www.consilium.europa.eu/media/70905/euco-conclusions-2122032024-ro.pdf>

[7] Misiuni de pacificare. <https://www.army.md/?lng=2&action=show&cat=163>

o atenție sporită și o abordare strategică pentru a asigura că Moldova rămâne un actor relevant și stabil pe scena internațională.

Invazia militară a Rusiei în Ucraina a avut implicații semnificative asupra naturii și orientării asistenței externe acordate Republicii Moldova. A survenit o recunoaștere a vulnerabilității Republicii Moldova în fața potențialelor amenințări externe, având în vedere proximitatea geografică a războiului și interesele geopolitice ale actorilor internaționali în regiune. A crescut nevoia de a asigura stabilitatea, securitatea și suveranitatea Republicii Moldova în fața

amenințărilor și războiului hibrid. Acest lucru s-a reflectat în creșterea și diversificarea asistenței pentru consolidarea capacităților de apărare și securitate, formarea forțelor de ordine și consolidarea controlului la frontiera moldo-ucraineană. Republica Moldova a beneficiat și continuă să primească asistență din partea mai multor actori internaționali, inclusiv Uniunea Europeană, Statele Unite, NATO, agențiile specializate ale Națiunilor Unite, organizații guvernamentale și non-guvernamentale. Fiecare dintre acești parteneri vine cu propriul set de priorități și metode, făcând coordonarea un element-cheie în maximizarea eficacității asistenței.

Partenerii sprijină diverse inițiative ale Moldovei, de la securitate, la dezvoltare economică și reforme politice. În continuare prezentăm o imagine de ansamblu a principalelor inițiative:

Inițiativa sau Acțiunea	Descriere	Parteneri Internaționali	Beneficii pentru Moldova
Parteneriatul Estic	O inițiativă a UE destinată să aprofundeze și să întărească relațiile între Uniunea Europeană, țările sale membre și șase țări din Europa de Est.	Uniunea Europeană	Integrare economică, suport pentru reforme democratice și politice, îmbunătățirea guvernanței.
Acordul de Asociere cu UE	Acordul stabilește un cadru pentru cooperare politică și economică, promovând integrarea europeană și reformele democratice.	Uniunea Europeană	Acces la piața unică europeană, suport în implementarea reformelor, consolidarea statului de drept.
Cerere de aderare la UE	În 2022, Moldova a aplicat oficial pentru aderarea la Uniunea Europeană, căutând sprijin și garanții de securitate mai puternice în fața instabilității regionale.	Uniunea Europeană	Sprijin politic și economic, garanții de securitate, acces la fonduri pentru dezvoltare și reforme.
Participarea la OSCE	Moldova este membră activă a OSCE, folosind platforma pentru a promova și apăra suveranitatea și integritatea teritorială.	OSCE și statele membre	Dialog diplomatic, suport în rezolvarea conflictelor, promovarea păcii și securității regionale.
Cooperare cu NATO	Deși Moldova nu este membră NATO, cooperarea include reforma securității și apărării, și managementul crizelor.	NATO	Asistență în modernizarea și reforma forțelor armate, creșterea capacității de apărare, suport în situații de criză.

Inițiativa sau Acțiunea	Descriere	Parteneri Internaționali	Beneficii pentru Moldova
Colaborare cu FMI	Moldova colaborează cu Fondul Monetar Internațional pentru asistență financiară și consultanță economică.	Fondul Monetar Internațional (FMI)	Asistență financiară, consultanță pentru politici economice, suport în implementarea reformelor structurale.
Membră a Băncii Mondiale	Prin Banca Mondială, Moldova accesează fonduri pentru dezvoltare și asistență tehnică pentru proiecte de infrastructură și dezvoltare socială.	Banca Mondială	Finanțare pentru dezvoltare, asistență tehnică, sprijin în creșterea economică durabilă.
Cooperare cu UE în domeniul energiei	Moldova participă la Inițiativa UE pentru Conectarea Energiei, căutând să-și diversifice sursele de energie și să îmbunătățească securitatea energetică.	Uniunea Europeană	Diversificare energetică, independență față de importurile de energie din Rusia, îmbunătățirea eficienței energetice.

Strategii pentru viitor

Pentru a naviga prin provocările de securitate și a beneficia de oportunități, Moldova, prin intermediul parteneriatelor, ar trebui să se concentreze pe mai multe domenii cheie, precum:

- Consolidarea democrației și buneii guvernări prin creșterea transparenței, combaterea corupției și întărirea instituțiilor va consolida reziliența împotriva presiunilor externe și va contribui la stabilitatea regională.
- Promovarea diversificării economice și energetice prin colaborare cu partenerii regionali pentru reducerea dependenței energetice și asigurarea rezilienței economice.
- Facilitarea dialogului și rezolvarea conflictului înghețat. Soarta rezolvării conflictului transnistrean și a negocierilor depinde foarte mult de rezultatul războiului din Ucraina. În cazul unei victorii ucrainene, este greu de crezut că regiunea separatistă

Transnistria va menține același status quo care a fost menținut timp de aproximativ 31 de ani.

- Consolidarea cooperării în domeniul apărării și securității prin aprofundarea legăturilor cu NATO și UE pentru construirea capacităților de securitate și partajarea informațiilor este crucială. Apărarea militară și securitatea Republicii Moldova depind de luptele grele pe care soldații ucraineni le duc cu armata rusă. Fără suportul militar indirect al Ucrainei, Moldova s-ar fi aflat într-o situație de pericol militar iminent. Prin urmare, este esențial să se cultive parteneriate strategice cu țările din regiunea Mării Negre, în special parteneriatul strategic cu România, stat membru UE și NATO.